

ВОЄННІ ЩОДЕННИКИ

БОГДАН КУШНІР

**ТАКИ ВІЙНА...
ІЗ ЩОДЕННИКА
ОФІЦЕРА СЕКТОРУ «А»**

Харків
«ФОЛІО»
2020

ВСТУП

...1995 рік. Москва. Ми сидимо в барі на Зубовському бульварі в Міністерстві закордонних справ Росії й дискутуємо з російським дипломатом. Леонід вручив мені акредитаційну карточку зарубіжного журналіста. Вже сказано багато тостів. Ми трохи напідпитку. Він, як і я, закінчив факультет журналістики. Я — університет Франка, він — Московський інститут міжнародних відносин. Ми майже однолітки, і в нас багато спільного. Він, як і я, здобуває інформацію. Тільки в мене одна професія — журналіст, завтра я передам своє повідомлення з Москви, і його прочитає вся Україна. Внизу буде моє прізвище — Богдан Кушнір, власний кореспондент газети «Молодь України». У Леоніда дві професії — дипломат і розвідник, офіцер Служби зовнішньої розвідки РФ. Він цього не приховує, бо прекрасно розуміє: я знаю, хто він насправді, містер «Х». Я помилився, бо подумав, що Леонід встиг вже дослужитися до підполковника, але він — майор.

— Як ти дивишся, коли Україна, Росія і Білорусь об'єднаються і будуть мати одного президента? — запитує він.

Я — журналіст, який працює в Росії на гранд «Дому Свободи», що профінансував чотири українські корпункти в Москві й стільки ж російських в Києві. Я представляю незалежне видання, тому можу говорити все, що завгодно.

— Льоню, з автоматом в руках, ніколи б не хотів жити в такій країні, — випаляю без заминки. Звичайно, наша розмова фіксується і ще довго буде зберігатися в архівах російської розвідки...

2015 рік. Російсько-українська війна, Станиця Луганська, Схід України. Я — офіцер Збройних сил України, стою на пішому переході на Сіверському Дінці. Я вдивляюся в обличчя людей, які з окупованої російськими найманцями території на-

магаються потрапити на нашу сторону, і пригадую дискусію з російським дипломатом у Москві. Мені навіть у страшному сні не привиділося, що через 20 років настане день «Х», і я буду зустрічати росіян на Сході України з автоматом в руках.

Біля Сіверського Дінця, де проходить лінія розмежування між двома світами, на мій телефон посипалися есесемски: «Сьогодні ти проливаєш кров на Донбасі, а завтра будуть у тебе вдома». Дивлюся на перехожих і не знаю, як їм пояснити, що їх просто використали як знаряддя цієї дивної війни. Росії не потрібен ні Луганськ, ні Донецьк, війна на Сході — це лише технологія, щоб прикрити анексію Криму.

Проходимо байдуже до моїх роздумів. Одні поспішають до банкоматів, аби зняти пенсію, інші — на ринок, щоб запитися дешевшими продуктами. Під вечір перехід спорожніє, а після 22.00, як за німецьким розкладом, з того боку почне гатити артилерія. Хвилин 20 будуть вибухати снаряди. Потім наші дадуть асиметричну відповідь, а німець з ОБСЄ зателефонує в штаб і проситиме: «Зупиніться, що ви робите, вашу матю...»

Тільки під артилерійським обстрілом починаєш розуміти, що путінська Росія — твій ворог, і питання стоїть руба: або ми, або вони.

Моя професія згодилася під час російсько-української війни на Сході, де була головна бойова задача: створити противнику на його території максимум проблем і застерегти, що в разі активної фази втрати будуть у рази більшими, ніж отримані політичні дивіденди.

Російське шапіто — інших слів для пояснення того, що виторяв наш агресивний сусід, я не знаходив — давало багато інформації для роздумів та переосмислення. А втім, прочитайте цю документальну книгу-застереження, щоб відчувати, на грані якої катастрофи може завтра опинитися світ.

Трагічні баталії, смерть військових і невинних мирних жертв, сцени насилля і жорстокості я намагався витравити зі своєї пам'яті, бо мирній людині важко пережити і осмислити цю дивну війну. Ви не знайдете жорстокості у моєму військовому щоденнику 2015—2016 років, але я ніколи не забуду цю страшну цифру: за п'ять років російсько-української війни на Сході загинули 13 тисяч українців, і більшість з них — мирні люди.

Павло намалював на аркуші схему — хто керував основними військовими підрозділами фейкової «Луганської Народної Республіки» під час російсько-української війни. Повісив на стіні і залихословив. Майже всі військові, які служили за «нульовкою» на окупованій території, — кадрові офіцери російської армії. Формально — вони знаходяться у відпустці. Якщо хтось загине чи потрапить у полон, військове відомство відразу відмежується. Так було поблизу міста Щастя з двома російськими диверсантами. Ніби зі спецназу, але у відпустці. Росія до останнього моменту переконувала, що їх там нема.

Лінія розмежування в секторі «А» — «нульовка» — проходила поблизу Сіверського Дінця. Три стратегічні об'єкти — Щастя, Станція Луганська і Трьохізбенка, де три мости через річку. Четвертий стратегічний пункт — Кримське, де сухопутний кордон. Якщо наступить активна фаза, саме сюди мали спрямувати удари основних сил противника.

Піший перехід між двома світами діяв лише в Станиці, де по 3—5 тисяч осіб щодня курсували туди-сюди. Уночі перестрілки, а вдень ходили один до одного в гості.

На Донбасі перебувало могутнє російське оперативно-тактичне угруповання. У 2017-му — це 11 тисяч росіян, 650 танків, 1310 бронемашин, 500 стволів артилерії, 260 реактивних систем залпового вогню, 100 зенітно-ракетних комплексів. Це батальйонно-тактична група 98-ї Повітряно-десантної бригади з Іванова, друга батальйонно-тактична група 20-ї Мотострілкової бригади зі Ставрополя, ротно-тактична група з Новоросійська... І список можна продовжувати. А ще кілька десятків тисяч бойовиків з місцевих і різної наволочі, яка заробляє гроші на війні, якій байдуже, де і за кого воювати, лише б платили.

Якщо до цього букету додати найсучасніші комплекси радіоелектронної боротьби — «Краснуха-2», «Билина», «Репелент»,

«Леер», а таких нема в українській армії, — то все ж ви скажете, що це війна, а не Антитерористична операція. «Леер-3» глушить мобільні телефони на відстані до 120 км з допомогою безпілота «Орлан-10», який може перебувати в повітрі до 16 годин. Найманці воюють з урахуванням досвіду, здобутого в гарячих точках, — по-справжньому.

Ото ж, з нами воює добре оснащене сучасне військо. І це мені, офіцеру штабу сектора «А», добре відомо, і не тільки з щоденних зведень, а й з реальних картин військових баталій на Луганському напрямку.

Це не Антитерористична операція, як щодня торочили з екранів телевізорів, а таки справжня війна. Кордон з Україною зруйнований, російські найманці й техніка без перешкод потрапляють на окуповану територію.

Пишу ці рядки і пригадую, як з десяток російських курсантів-артилеристів приїжджали на Донбас здавати випускні екзамени, щоб постріляти по реальних цілях. Вони затримались на лінії вогню і були знищені вогнем у відповідь.

ІСТОРІЇ З «НУЛЬОВКИ»

Евакуація

Вранці місто немов вимерло. Жодного військового. Вулиці спорожніли, лише поодинокі перехожі й цивільні машини. Жодного уазика, жодного бронетранспортера, жодного танка. Навколо мертва тиша.

Першими забили тривогу бізнесмени і підприємці. Прибігли до керівника району:

— Що стряслось? Куди поділись військові?

Жителі невеличкого райцентру Луганської області хвилювалися, бо ще не забули, як банди Мозгового тероризували Сватове і Старобільськ, аж поки військові їх не витіснили за «нульовку».

Виявилося, командувач сектору вночі оголосив евакуацію. За кілька годин всі підрозділи, окрім комендатури, залишили райцентр і перебралися до польового містечка, що розкинулося посеред лісового масиву. Генералу набридли нарікання, що військові окупували все місто — і він підготував несподіваний сюрприз.

Був липень, пекло немилосердно, аж шкварчав на сонці асфальт. І місто враз спорожніло, що породило нездорові чутки і домисли.

Занепокоїлися і на окупованій території. Заслали в тил диверсійні групи, аби розвідали обстановку. Ось тривожне повідомлення надійшло із міста енергетиків Щастя. Там троє диверсантів намагалися перейти лінію розмежування і опинилися в пастці. Почалася перестрілка.

Керівник району тим часом діяв командира сектору:

— Що за маневри, чому не попередили?

— Виконуємо бойові завдання, — з гумором відреагував той.

Військові обжилися в лісі. Тиловики пригнали польову кухню і водовозки. Солдати встановлювали намети. Найбільший виділили операторам, які тримали зв'язок з військами. Сектор «А» охоплював територію Луганської області, за розмірами — як половина європейської країни. Підрозділи з різних округів та родів військ — командувати такою «солянкою» не просто, а тим паче, коли військо в обороні, не наступає, а засіло на березі Сіверського Дінця.

Солдати й офіцери рвуться в бій, а штаб наказує сидіти і не висовуватися. Час від часу лише спецпідрозділи виходять на розвідку в тил противника. А нині, заскочені зненацька несподіваною евакуацією, російські найманці відправили свої диверсійно-розвідувальні групи вивчати обстановку. Ось і зараз телефони аж надриваються, бо під Шастям взяли в полон двох російських спецназівців. Знову пощастило сектору «А», який першим захопив кадрових військовослужбовців Російської Федерації. Всі із задоволенням потирають руки, а дехто готується отримати бойові нагороди. Більшість про цю новину ще не знають.

Лісове містечко поволі обживається. Вже підігнали дві дизельні станції, які подають світло. У густих зарослях, до яких підігнали кунг, розмістився центр управління розвідки — сюди надходить оперативна інформація, аналізується і лягає на стіл командира сектору.

Протягом кількох годин зробили неймовірне — відновили повноцінну роботу всього штабу. Метушні з кожною годиною стає все менше. Намети розбиті, дощані настили встановлені, можна й відпочити на розкладених матрацах.

Неподалік райцентру в бойовій готовності перебуває підрозділ Сил спеціальних операцій, готовий в будь-яку хвилину прикрити місто від ворожих диверсантів. Про це ніхто не говорить навіть керівнику району — хай трохи похвилюються, бо вже забули, коли гупали снаряди — лінія фронту проходить аж за 50 кілометрів.

Через дві години все наметове містечко гуділо, як вулик — ось-ось мали привезти захоплених диверсантів. Операція «Евакуація» досягла мети. Противник потрапив у підготовлену пастку.

Саніч

Він з першого разу не справив враження: занадто впевнений, навіть зверхній, колчухий і проникливий погляд, розглядає тебе як під мікроскопом. Але якщо б мене попросили назвати прізвище найкращого бойового офіцера сектору «А», я б відразу випалив: «Саніч». У нього зовсім інше ім'я, інший позивний, тільки я його називав Санічем. Його недолюблюють колеги, його терпіти не може начальство — і все за незалежний характер. Завжди говорить те, що думає, не оглядаючись на звання і посади. Мабуть, з тієї причини Саніч ніколи не зробить карколомної кар'єри. Але саме на таких офіцерах тримається армія.

Саніч — професіонал: щойно виникає проблема, саме його відправляють її вирішити: начальство знає, він спуску нікому не дасть.

Він з першого дня на передку — безвилазно. Сімії нема: яка жінка витримає офіцера, у якого на першому плані служба і армія? От і його не витримала. У Саніча нема і квартири, він, старший офіцер, живе у скромній кімнатці офіцерського гуртожитку — після розлучення житло залишив дружині. У нього нічого нема, окрім армії.

Ми сидимо під луганським зоряним небом й п'ємо. Говоримо про життя-буття. Я вивчаю його як рідкісний екземпляр, з якого можна створити позитивного героя, навіть нічого не видумуючи. Його дзвінкий голос — як кулеметна черга, його команди на передку — як грім, відразу біжиш виконувати. Поза службою — він товариський і на диво спокійний. Колись про Саніча напишу роман. Тільки в мене якась невизначеність й тривожні передчуття, не хочу випереджувати події, хай всі крапки розставить життя.

Російський кордон

Благовіщинка зустріла пекучим сонцем і плантаціями бур'янів. Що ближче до російського кордону, тим більше бур'янів. Цей анклав манив немов магнітом. Уявіть собі невеликий перешийок, всього лишень кількисот метрів, а з обох сторін російська територія — Ростовська область. При в'їзді грізний знак: «Стій! Державний кордон».

Невеличке українське село Благовіщинка Луганської області клином врізалося в Росію. Тут нема жодного військового

ЗМІСТ

Вступ	3
<i>Частина перша. Схід України, сектор «А»</i>	<i>5</i>
<i>Частина друга. За «нульовкою».....</i>	<i>77</i>
<i>Частина третя. Країна мертвих мрій.....</i>	<i>97</i>
<i>Частина четверта. Вистріл у долині дольменів. Інтерв'ю з Богданом Кушніром.....</i>	<i>133</i>
Статті.....	147